

עטרת שרוב

עלון שבועי שיעורי מוסדות קאמרגא בארה"ק – בניסיונות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
רח' ארזי הבירה 48 ירושלים

חג השבועות – פרשת נשא

בס"ד, עיו"ט שבועות
ה' סיון תש"פ – שנה ר"א גליון תקי"א

זמני הדלקת הנרות ומוצי"ט

ירושלים	7:02	8:21	8:57
בני ברק	7:17	8:23	8:54
ניו יורק	7:59	9:19	9:31
מונטריאל	8:14	9:34	9:46

נא לשמור על קדושת הגליון

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

דרך העבודה של דוד המלך ומרן הבעש"ט הקדוש המתגלה בחג השבועות

להמשך את כתר העליון דו"א, ע"י עסק התורה, ואחר כך באשמורת הבוקר אנו נעשים שושבינים דמטרוניא רחל נוק' דו"א, וטובלת במקוה העליון שהוא הכתר, ואחר כך ע"י תפלת שחרית ומוסף דיום שבועות, או היא עולה כמוהו, ואז הם מזדווגים יחד ע"י"ש.

זזהו הכוונה מה שאמרו חז"ל, מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו, היינו שיע"י שבני ישראל רק קיבלו עליהם לקיים את הכת"ר מצוות של עשה ולא תעשה נבראו מזה המלאכים, שהם בחינת יחוד זו"ן הו"ה אדנ"י, כי הרי ידוע (תיקו"ה דף ב:) שמלאך"י הוא בגי' הו"ה אדנ"י. וזהו סוד משתמשין בו בחינת יחוד זו"ן.

אבל אח"כ כשחטאו בני ישראל בעגל, ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום, כי ע"י שחטאו עשו פירוד בו"ה משם הו"ה בחינת נעשה לנשמע, ולכן ירדו לכל אחד ואחד שני מלאכי חבלה ולקחו מהם את השני כתרם, כי מתחילה כשחטאו נעשה ונשמע וקיבלו עליהם לקיים את הכת"ר מצוות נעשה היחוד העליון של זו"ן, ולכן היה סגני מלאך אחד לשני כתרם, כי השני כתרם שהם בחינת זו"ן נעשה אחד, אבל כשחטאו והפירו דו"ה בניהם היה צריך שירד שני מלאכי חבלה כדי שיקחו מכל אחד ואחד את השני כתרם.

נמוציא מכל האמור שמיד שקיבלו עליהם בני ישראל לקיים את כל הכת"ר מצוות ע"י שאמרו נעשה ונשמע, מיד נבראו מזה שישים ריבוא מלאכי השרת, רואים מזה שהכנה לקבלת התורה הוא דבר גדול מאוד, כי נבראו מזה מיד מלאכי השרת אפילו שעוד לא קיימו אותם בפועל. והמעט בזה כי המלאכים האלו שקשרו את הכתרים לבני ישראל נבראו לסייע לבני ישראל, כדי שיהיה בכוחם לקיים את הכת"ר מצוות בשלימות, וכמו שאמרו חז"ל (שבת קד.) הבא לטהר מסייעין לו.

הקב"ה יעזור שכל אחד ואחד יקבל על עצמו עול תורה ומצוות, ועי"ז יעבירו ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ (אבות ג.ה). וכוחם של דוד המלך ושל מרן הבעש"ט הקדוש יגן עלינו, שהאירו את כל העולם, ונוכה לילך בדרכיהם. ונוכה שבמחרה יקיים מה שהשיב משיח למרן הבעש"ט הקדוש אימתי אתי מר, בעת שיתפרסם לימודך ויתגלה בעולם, ויפוצו מעיינותך חוצה מה שלמדתי אותך והשגת, ויוכלו גם כמה לעשות יחודים ועליות כמור, כמבואר במכתב הידוע הנדפס בסוף ספר בן פורת יוסף, ועי"ז נוכח בקרוב לאולה השלימה בב"א.

שוה"מ י"ט שבועות תשע"ט לפ"ק

ויהיה הגאולה אמיתית והבן.
ועל דרך זה נראה לבאר מה שאיתא במסכת שבת (פג.) דרש רבי סימאי, בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, באו שישים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל, קשרו לו שני כתרם, אחד כנגד נעשה, ואחד כנגד נשמע, וכיון שחטאו ישראל, ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום, שנאמר 'ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב' (שמות לג.ו). וצריך להבין מה שכבר עמד בזה שם התוס' (ר"ה ירדו) טעם למה מלאך אחד היה קושר שני כתרם לכל אחד ואחד, וכדי להסיר את השני כתרם היה צריך שני מלאכי חבלה להסירם, וז"ל: ואף על גב הגדולה מדה טובה ממדת פורענות, הכא נמי גדולה היא, שמלאך טוב היה קושר שני כתרם, ומלאך חבלה לא היה כח כי אם להסיר אחד.

ועוד איתא שם במסכת שבת, וז"ל: אמר רבי אלעזר, בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, יצתה בת קול ואמרה להן, מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו, דכתיב 'ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו' (תהילים כ.כ) ברישא 'עושי' והדר 'לשמוע'. צריך להבין מה הכוונה שמלאכי השרת משתמשין בו.

והנראה לבאר עפ"י מה שכבר ביארנו כמ"פ, שמצוות עשה ולא תעשה הם בחינת ו"ה משם הו"ה, וכשעושים את המצוות בדחילו ורחימו נשלם י"ה משם הו"ה, ונעשה שם הו"ה שלם, וכמו שאנו אומרים לפני כל מצוה, לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתה, בדחילו ורחימו, ליחד שם י"ה בו"ה ביחודא שלים.

זזהו הכוונה מה שאמרו חז"ל, בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, באו שישים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל, וקשרו לו שני כתרם, אחד כנגד נעשה, ואחד כנגד נשמע. היינו שהשינו שמתחילה צריך לתקן את אות ו' משם הו"ה שהוא בחינת נעשה מצוות עשה, ועי"ז נתקן אות ה' משם הו"ה שהוא בחינת נשמע מצוות לא תעשה. ולכן כשחטאו נעשה ונשמע נעשה היחוד של קודשא ב"ה ושכינתה בחינת ו"ה משם הו"ה, ועי"ז נבראו שישים ריבוא מלאכי השרת ממה שרק קיבלו על עצמם לקיים את הכת"ר מצוות. וקשרו לכל אחד ואחד שני כתרם, אחד כנגד ו' משם הו"ה, והשניה כנגד ה' משם הו"ה. והרי גם כל הענין של חג השבועות הוא המשכת האורות של הכתר לזו"ן, כמבואר בשער הכוונות (ירדשי חג השבועות ד"א) וז"ל: לפי שאנחנו בליילה הזה עושים ב' דברים, הא' הוא

הנה היום יו"ט שבועות הוא יומא דהילולא של שני המאורות הגדולים, של דוד המלך ע"ה, ושל מרן הבעש"ט הקדוש זיע"א. וזה איתא בספד"ק נתיב מצותיך (נתיב אמונה שכל א אות ט) מאא"ז רביה"ק רבי יצחק יהודה יחיאל מקאמרגא ולה"ה, ששורש נשמת מרן הבעש"ט היה משורש נשמת דוד המלך ע"ה, וז"ל: ורבינו הקדוש אור החיים, אמר עליו מרן הבעש"ט שנשמתו מ'רוח' דוד של אצילות, ובכל לילה שמע תורה מפי הקב"ה, ורוב קדושתו אי אפשר לכתוב, והיה מיורדי המרכבה וגילוי נשמות ומדריגות רוח הקודש אמת, ומרן הקדוש היה 'נפש' דוד דאצילות, והיה רוצה שיתקשרו ביחד 'נפש רוח', ויתגלה הנשמה וחיה דאצילות, ויהיה הגאולה אמיתית עי"ש.

והביאור בזה, הנה כל הדרך של מרן הבעש"ט הקדוש היה (עיין בעש"ט ע"ה) בראשית אות פה), שכל מעשה ומחשבה צריך להיות הכול לשם שמים וביחודים, כדי שלא ישכח מהשי"ת, וכמו שכתוב 'בכל דרכיך דעה' (משלי ג.ו) שזהו כלל גדול, 'דעה' לשון חיבור ה' עם ו' קודשא בריך הוא ושכינתה, בכל מעשיו אפילו בדברים גשמיים שעושה, צריך שתהיה עבודה לצורך גבוה לבד, ולא לכוונת דבר אחר, אפילו המעט מן המעט לא תהיה לכוונת עצמו, רק כולו לשם שמים.

ואותו דרך מצונו ג"כ אצל דוד המלך ע"ה, כמש"כ 'יעש דוד שם' (שמואל"ה ג.ג) היינו שכל עשיותיו של דוד המלך היה עם שמות ויחודים לשם שמים, וכמו שכתב אא"ז בספד"ק היכל הברכה (בראשית דף גד.) וז"ל: ובכל הדברים שבועולם יש בחינות אלו לייחד היסודות, לייחד קב"ה, צדיק אוכל לשובע נפשו, ובכל דברים יש בחירה, או לילך אחר התלהמות ותאות עוה"ז, שהוא ממש אש גיהנם, והצדיק בכל עסקי תאות עוה"ז, אינו לוקח לנפשו כלל, אלא מעט לשמה דעתו, שיהיה לבו שמה בשמחת קונו, והחומר לא יבלבל אותו, ועוד שהוא מתענג על השם בנועם דביקותו וזיו שכינתו, והמצוות והתורה והתפלה הם ממש חיותו, וכדי שלא יתגבר חיליה עצבות החומר משתמש בעניני עוה"ז, אבל לא להנאתו, אלא מייחד יחודים בכל תנועה כסוד 'יעש דוד שם' עי"ש.

זזהו היה כוונת מרן הבעש"ט הקדוש מה שרצה לבוא לארץ ישראל ולהתחבר עם האור החיים הקדוש, כי הרי ביארנו שכל עבודתו היה לייחד תמיד יחוד קוב"ה ושכינתה, ושע"ז יתייחדו המאורות למעלה עד שורשו שהוא בחינת יחוד נפש רוח של דוד דאצילות, ועי"ז יתגלה הנשמה וחיה דאצילות של מלך המשיח,

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו זי"ע

בחג השבועות הוא גמר הברור והמגיפה ע"י הקרבת מנחה חדשה להו"ה

הנה יכון מאוד באמירות פסוק זה, ויאמר אלהם ישראל אביהם אם בן אפוא זאת עשו קחו מזמרת הארץ בפליכם והודידו לאיש מנחה מעט צרי ומעט דבש נכאת ולט בטינים ושקדים (בראשית מג יא) כי יש בו סודות נוראות.

כי ענין המנחה ששלח יעקב ליוסף למצרים, כי כבר הבין כמה שאמר 'איש מנחה' שהוא יוסף הוא עצמו 'מנחה חדשה להו"ה' (ויקרא כג טו), הניקרב בשבועות אחר ימי הפסח. וז"ל שבועות של ימי העומר הם כדי לברר את הו"ן אדם מלכין קדמאין דמיתו להחיותם (פע"ח שער ספירת העומר פ"ו), אשר זה היה עיקר יציאת מצרים לברר הון עתק, רכוש גדול, קריין דאדם הראשון (שם שער חג המצות פ"א).

ושורש המגפה, בא מחטא קרי לבמלה, והשומר בריתו ינצל מזה. על כן מאוד צריך לעשות תשובה ותיקונים על זה בשמחה, בשמירות שבת קודש, ולהרבות צדקה, והכנסת כלה, וגמילות חסד. כי כל מלכין קדמאין היו מפגם זה שיצאו בלתי תיקון כנודע (עין חיים ש"ח פ"ג). והפגם בריתו, מחדש שבירות הכלים (שער היחידים שער תיקון עונות פ"ד), וגורם מיתה ומגפה, על כן צריך להרבות במצות הנוכרין, בשמחה רבה, וכלב טוב, ובמסירות נפש.

ובהכרח כשנתברר ברוריו נצוצין, אינם נגמרים להתברר עד שיהיה בנגמר הברור מגפה, כמו שהיה במצרים, אלא שהפכו הקב"ה ברוב רחמיו על המצרים לנגף את מצרים (וזה"ק ח"ב לו), להמית הקליפות והרע, כי כשנסתלק מהם השפע מתים ברעב, וכן להיפך כי יהיב רחמנא שובע לחיים יהיב (תענית ה:). ועיקר להמשיך שובע על הקדושה וברכה ושפע, ואז מתים הקליפות והרע.

ואחר ימי הפסח והעומר בנגמר הברור, כדי שלא יהיה מגפה חלילה, אנחנו מקריבין 'מנחה חדשה להו"ה', שהוא זי"ן פעמים חיים במספר השנה, שעולין זי"ן מלכין דמיתו ממות לזי"ן פעמים חיים. והוא עצמו המנחה ששלח יעקב ליוסף שם נורא צדנלב"ש, ממונה לשמור מן המגפה, שהוא ראשי תיבות צרי דבש נכאת לט בטינים שקדים השם צדנלב"ש, כמספר 'מנחה חדשה להו"ה' הניקרב בשבועות בנגמר הברור, לשמור אותנו מן המגפה, להמשיך זי"ן פעמים חיים במספר השנה.

והיה בא המנחה מל"ח מספר ר"ו הנודע, כדי לשרוף החמץ, ולהכניעו שלא יגרום מיתה, כי הוא מסיטרא דמותא. ובהקרב על המזבח באכילת הכהנים עם הכבשים, נימתק, ועולה עד שורש הברור הטוב דעת עליון דעתיקא, ונהפך ממות לחיים (פע"ח שער ק"ש שער"ה פרק ה:). והשם יתברך ברוב רחמיו, אחר הברור של מצרים וימי העומר, נתן להם התורה של עץ החיים. ויצאו נשמתם בקבלת התורה, והתורה החיה אותם (שבת פח:). וכשאמרו 'קרב את ושמע' (אונקלוס דברים ה כד) ובאו וירדו לסיטרא דנוקבא, לא נשמרו מן המגפה בסוף, שנאמר 'ויגף הו"ה את העם על אשר עשו את העגל' (שמות לב לה).

ולכן יזהר מאוד, לדבק נפשו בעת המגפה, בסודות התורה, בוזהר, ובתקונים, ובגמרא, שהוא עץ החיים ממש, חיים על כל ישראל.

ואתה תכוין על סוד צרי דבש נכאת לט בטינים שקדים שמספרם במספר השנה עם שמות אנקת"ם פסת"ם פספס"ם דיונים"ם, שמות היוצאים מברכת כהנים (פרס רימונים שער כא פ"ד), הממשיך שובע, ושפע קודש, וברכה, אף בגלות, מן השכינה הקדושה אל ישראל עם הקודש, וכי יהיב רחמנא שובעא לחיים קיהיב. וכל זה שלח יעקב אל יוסף, להצילו מן הברורים רעים, להמשיך עליו השכינה ע"י שם צדנלב"ש שמספרו שכינה הו"ה אדנ"י, והוא המושכת זי"ן פעם חיים על בני ישראל.

ולכן בכל זמן המגפה בר מינון, אל יליו מעיניך שם צדנלב"ש המושך חיים.

אדם ישר' על המגיפה, דף בא מרביה"ק יצחק אייזיק מקאמרנא

עטרת ראשנו – פרשת נשא

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבתם למשפחתם (ד כב)

צריך להבין למה אצל בני גרשון כתוב נשא את ראש ואצל בני מררי לא כתוב 'נשא את ראש'. ועוד יש לדקדק, למה שינה הכתוב בבני גרשון וכתב גם הם מה שלא כתב כן בבני מררי (ד כט). ועכ"פ הו"ל בזה הלשון 'נשא גם את ראש בני גרשון', ומיותר תיבת ה"ם לכאורה.

והנראה לומר, שכאן מרמז לנו התורה מה שצריכים בני ישראל לעבוד את השי"ת בזמן הגלות, בחינת בני גרשון בסוד 'כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת הו"ה' (שמואל א כו יט).

והנה ידוע שכל עבודותינו בתורה ומצוות ומעשים טובים בזמן הגלות, הוא להעלות את השכינה הקדושה למקומה, כמו שאיתא בשער הכוונות (דרושי כוונות קריאת שמע דרוש ו) וז"ל: והנה הכתוב אומר 'תנו עוז לאלהים על ישראל גאותו' (תהילים סח לה) פי' כביכול השי"ת צריך עזר וסיוע וכך מן מעשה ישראל התחתונים, והנה המלכות נקרא סוכת דוד הנופלת, כי בעונותינו נפלה ע"י מעשינו הרעים, וכן כאשר רוצה לעלות צריך שיהיה ע"י זכויותינו ומעשינו הטובים, כי עונותינו מפילים אותה כביכול, וזכויותינו מעלים אותה ע"י"ש.

וזהו אמרו נשא את ראש היינו ראש מרמז לשכינה, כמו שאמרו חז"ל (חגיגה טו:). בזמן שאדם מצמצר שכינה מה לשון אומרת, קלני מראשי וכו'. היינו שבזמן הגלות כל העבודה הוא לנשא ולרומם את השכינה מהגלות. וזהו בני גרשון היינו בני מרמז לשם ב"ן שהוא בחינת השכינה שנתגרשה עם בני ישראל, ואנו צריכים לתקן ולעלותה בזמן הגלות. וגם ב"ן בני' אליהו, שע"י שנתקן את השכינה יבוא אליהו הנביא לבשר לנו את הגאולה.

ועל זה אומר התורה איך אנו מתקנים ומעלים את השכינה, ע"י גם ה"ם אותיות מ"ה בחינת ענוה ושפלות בסוד 'ונחנו מה' (שמות טו ז), היינו שע"י שנלך בדרך ענוה ושפלות שאינו חושב ומחשיב את עצמו לכלום, ע"י הוא חושב ועושה הכול אך ורק למען שמו יתברך לתקון השכינה. וע"י יש בכוחו להמשיך את שם מ"ה החדש שמתקן את שם ב"ן בחינת השכינה הקדושה (ע"ח שער התיקון פ"ב).

ועוד אומר התורה שכל זה ישיג האדם ע"י לבית אבתם למשפחתם היינו בתנאי שילכו בדרכי האבות שאינו משנה מדרכיהם כלום, כי ע"י לא יטה מדרך התורה והמצוות המסורה לנו מדור דור, וע"י זכות אבותם מסייעתם לתקן חלקם בתיקון השכינה אביה"ר.

רעוא דרעיון תש"ז לפ"ק

עטרת פי

אמרות טהרות מרבתינו זי"ע

נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבתם למשפחתם (ד כב)

'לבית אבותם' לאבינו שבשמים, כי שם הוא עיקר דירתם של בר ישראל, וכן לבו של אדם נקרא בית לבורא ב"ה כנודע. למשפחתם רצונו לומר שכל אחד יהיה נקשר לצניור השפעתו, הנובע משרש אחיזה שלו והבן.

בן בית' מרבינו אליעזר צני מקאמרנא

כולם בלב אחד, שינשאו את 'ראש בני גרשון' כדי שיוכל לעבוד את הבורא ב"ה, בהרחבת הדעת, שעבור זה יוכל בנגל להוריד השפעות טובות למטה 'לבני גרשון'. והוא שכתוב גם הם לבית אבותם כלומר כשהיה להם הרחבת הדעת, אזי יהיה לבם תמיד קשור לאבינו שבשמים. והו' 'לבית' לשון לב מהור ברא לי אלהים,

רצונו לומר אזהרה היא לכל ישראל עובדי השי"ת בלב תמים, שינשאו את 'ראש' ישראל הקדושה, והוא נקרא ראש בני גרשון שבני ישראל הם מגורשים בגלות המור הזה, וגם מגורשים ג"כ מעבודת הבורא ב"ה עבור דחקות פרנסתם, והתגברות הקליפות לאין שיעור כנודע. לזה צריכים אנשי מעשים טובים, דוקא שיתחזקו ויתדבקו

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וזר זהב' לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא זי"ע

דין ברכת השחר לנעור כל ליל חג השבועות

דעת רבינו

רבינו בשולחן הטהור (סימן מו ס"ח) כתב וזה לשונו: כל הברכות אלו [של ברכת השחר] אפילו לא נתחייב בהן, אומרם על סדר העולם, אפילו לא ישן כלל כל הלילה וישן ביום שקודם אומר כל הברכות. אבל אם לא ישן אף ביום שקודם, יש להסתפק בברכות 'אלהי נשמה' ו'המעביר שינה', אף על פי כן מדברי מרן [האריז"ל] נראה לאומרם ואין לשנות, והכי נהוג. עכ"ל.

ונבאר דבריו הקדושים: **'כל הברכות אלו** [של ברכת השחר] **אפילו לא נתחייב בהן, אומרם על סדר העולם**. והוא כדברי הרמ"א, דאין הברכה דוקא על עצמו אלא מברכין שהקב"ה ברא צרכי העולם. וכדעת מרן האריז"ל, שלא נתקנו אלא על מנהגו של עולם, ולא על כל אדם ואדם בפרטות.

'אפילו לא ישן כלל כל הלילה וישן ביום שקודם אומר כל הברכות'. היינו אפילו ברכת 'אלהי נשמה' ו'המעביר שינה', דכיון שישן ביום שקודם לכ"ע נתחייב גם בברכות אלו, ואפשר שכוונתו ממה שהביא הב"י (סימן רלא) בשם האגור (סימן א) בשם רבינו יהודה משפיר"א שכאשר נעור משנתו של שינת היום צריך לברך 'אלהי נשמה'. וכן כתוב בשבלי הלקט (ס"ח ב) בשם רבינו שמחה וה"ר אביגדור הכהן. ע"כ. ואעפ"י שסיים הב"י דלא נהגו כן, ראה ב'ביאור הלכה' (סימן נב ד"ה ומ"מ) שמסתמך עליהם בעת הצורך, וכן נראה סברת רבינו שבצירוף שינת יום קודם לכ"ע יתחייב בברכות אלו, כדלהלן.

'אבל אם לא ישן אף ביום שקודם, יש להסתפק בברכות 'אלהי נשמה' ו'המעביר שינה'. מה שמסתפק בזה, כיון דיש אומרים שאינו מברך ברכת 'אלהי נשמה' ו'המעביר שינה', כדעת הא"ר (סימן מו סק"ב) ועטרת זקנים (שם סק"ג), וטעמו כתב הפמ"ג (שם א"א סק"ב) ובשע"ת (שם סק"ז) דאפילו לשיטת הרמ"א דברכות השחר על מנהגו של עולם מברך אפילו הוא עצמו לא נהנה, נשתנו ברכות אלו שנוסחתם פרטית על עצמו, ע"ש.

'אף על פי כן מדברי מרן [האריז"ל] נראה לאומרם ואין לשנות, והכי נהוג'. כן הוא דעת החיד"א בברכ"י (סימן מו סק"ב) והשע"ת (שם סק"ז) בשם הפע"ח ה"ל, והערוך השלחן (שם ס"ג), בא"ח (פ' ברכה אות א) כף החיים (סקמ"ט), וטעמם דעל פי קבלת מרן האריז"ל והרמ"א שעל מנהגו של עולם מברך, לכן אף אם לא ישן מברך אותן.

ויש להוסיף מש"כ רבינו בשוה"ט (סימן ד ס"י) **'אם נעור כל הלילה מברך קודם התפלה, אחר שעשה צרכיו, על נטילת ידים'**. והוא הדין באשר יצר. והוא כדעת מרן האריז"ל דאין לברך ברכות אלו אם לא נתחייב בהם, ולכן דוקא אחר עשיית צרכיו מברך. ואפילו לדעת הרמ"א (שם ס"ג) שנוטל בלא ברכה, כבר כתבו האחרונים מובא במשנ"ב (שם סק"ל) דכונן לעשות לכתחילה במי שניעור כל הלילה בליל שבועות, יעשה צרכיו או יטיל מים וישפשוף, שאז לכ"ע יתחייב לברך ויברך ענט"י ואשר יצר.

שטוב לאמרה בלא הזכרת השם, ע"כ. הרמ"א כתב וז"ל: ויש אומרים דאפילו לא נתחייב בהן מברך אותן, דאין הברכה דוקא על עצמו אלא מברכין שהקב"ה ברא צרכי העולם. וכן המנהג, ואין לשנות, עכ"ל.

דעת מרן האריז"ל

דעת מרן האריז"ל שיכול לברך כל הברכות חוץ מברכת 'על נטילת ידים' ו'אשר יצר'. כמובא בפע"ח (שער הברכות פ"ד) וז"ל: הנה כל הח"י ברכות, שהוא מן הנותן לשכוי, עד סוף ברכת התורה, חייב אדם לברך בכל יום. אע"פ שאינו חייב בהם ביום ההוא, כגון שלא ישן בלילה ההוא כלל, או לן בכסותו ובאזורו ובמצנפתו, או אם לא הותר מנעליו וכיוצא בו. והטעם הוא, לפי שלא נתקנו אלא על מנהגו של עולם, ולא על כל אדם ואדם בפרטות. ועוד כי כולם יש בהם רמז אל דברים עליונים, ואין ראוי לבטלם. חוץ מעל נטילת ידים, ואשר יצר, אם לא ישן כלל בלילה, או אם לא הוצרך לנקבו כלל. עכ"ל. מובא בשע"ת (סימן מו סק"ג). וכן מובא בשע"ח (ענין ברכת השחר ד"ה כל הח"י ברכות) וז"ל: כל הח"י ברכות שיש מן ענט"י עד סוף ברכת התורה, כולן חייב האדם לסדרם ולברכם בכל יום, אע"פ שלא נתחייב הוא בהם, לפי שכולם הם רמזים נפלאים אל אורות עליונים, ואין לבטלם אפילו אם האדם לא ישן בלילה, או אם לא הסיר מצנפתו או בגדיו או סודרו או מנעליו וכיוצא בזה, צריך לברכן בכל יום כולן, אע"פ שלא נתחייב בהם, לפי שעל מנהגו של עולם נתקנו, וכו', וגם חוץ מברכת ענט"י ומברכת אשר יצר, ששתי ברכות אלו אם לא נתחייב בהם אין לברך עליהם. עכ"ל.

הרי בפע"ח הביא ב' טעמים לדבר, הראשון לפי שלא נתקנו אלא על מנהגו של עולם, ולא על כל אדם ואדם בפרטות. והוא כדברי הרמ"א בשו"ע שם. וטעם השני עפ"י סוד, כי כולם יש בהם רמז אל דברים עליונים, ואין ראוי לבטלם. וביאר מרן הרש"ש ז"ל (נהר שלום דף כ' סוף ע"א) והם להמשיך מוחין לפרצופי העולמות העליונים. ע"כ. ובשע"ח עירבב ב' הטעמים יחד, מתחילה כתב לפי שכולם הם רמזים נפלאים אל אורות עליונים, ואח"כ כתב לפי שעל מנהגו של עולם נתקנו. וכבר נתקשה בזה ה'דברי שלום' (דף סז ע"ד) עיי"ש מה שיישב. ומדברי הפע"ח מתיישב שהם ב' טעמים נפרדים.

מה שהוציא מרן האריז"ל ב' הברכות 'על נטילת ידים' ו'אשר יצר' מהכלל. ביאר ה'דברי שלום' (דף סח ע"ב) שהם לא נתקנו על מנהגו של עולם, והראיה דכל הברכות נאמרו פעם אחד בכל יום ודיו, ואף דבשאר היום יכול לבא לידי חיוב ברכות אלו מ"מ אין לברך, אבל ב' ברכות אלו החיוב מוטל בכל פעם שאין ידיו נקיות או שעושה צרכיו שיברך אפילו עד מאה פעמים, והטעם הוא דשאר ברכות די בפעם אחד יען דאינו אלא שבח והודאה להקב"ה שברא והכין כל אלו הענינים לצורך מנהגו של עולם, שבלא"ה אין קיום לעולם, ואם כן די בפעם אחד שהוא מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, אבל ב' ברכות אלו אינם מענין זה. עיי"ש.

איתא בזוהר (ח"א ת. ח"ג צ"ז): שחסידים הראשונים היו נעורים כל הלילה [של ליל חג השבועות] ועוסקים בתורה, וכבר נהגו רוב הלומדים לעשות כן. (מגן אברהם ריש סימן תצד). מה הדין בברכת השחר כשנעור כל הלילה.

שיטות הראשונים

בדין הניעור כל הלילה האם יכול לברך ברכת השחר, נחלקו בזה רבותינו הראשונים, ואיכא ג' שיטות בדבר.

א' שאין לברך שום ברכה אא"כ נתחייב בה, והוא דעת הרמב"ם (פ"ז מתפלה ה"ט) שכתב וז"ל: נהגו העם ברוב ערינו לברך ברכות אלו זו אחר זו בבית הכנסת, בין נתחייבו בהן בין לא נתחייבו בהן, וטעות הוא, ואין ראוי לעשות כן, ולא יברך ברכה אלא אם כן נתחייב בה, עכ"ל. ובתשובות ה"רא"ב הרמב"ם (סימן פ"א) כתב הטעם וז"ל: כי ברכות אלו לא תיקנו חובה לאמרן כמו אמירת שמנה עשרה ברכות של תפלה, אלא תיקנו למעשים ולתנועות, ואין טעם לאמרן בבית הכנסת ברבים, בהעדר המעשים והתנועות האלה. וביאר הב"י (ד"ה והרמב"ם קרא) ונראה שדעתו לומר שהמנהג הזה טעות משני פנים. האחד, מפני שאין ראוי לעשות כן לברכן אחר שעבר זמנו אלא כל ברכה וברכה יברך בזמנה האמור בגמרא. השני, שהם מברכין אותם בין נתחייבו בהם בין לא נתחייבו ואין לברך שום ברכה מהם אם לא נתחייב בה.

ב' ברכות שהם על סדור העולם והנהגתו, כגון אלהי נשמה, הנותן לשכוי בינה, רוקע הארץ על המים, המכין מצעדי גבר, מברך, אפילו לא שמע קול תרנגול או לא הלך על הארץ. ברכות שהם על הנאותיו, כגון מלביש ערומים, עוטר ישראל, העושה לי כל צרכי, אינו מברך אא"כ נתחייב בה. והוא דעת **התוספות** (ברכות ס: ד"ה כי שמע) ו**הרא"ש** (שם סימן כג) ו**הסו"ר** (סימן מו).

ג' דמברך כל הברכות על הסדר אפילו ברכות שהם על הנאותיו מברך אע"פ שלא נתחייב בהם, והוא דעת הרמב"ן (פסחים ת. ד"ה והוי ידוע). ו**הר"ן** (שם ד. ד"ה ומיהו בירושלמי) שכתב וז"ל: שסדר ברכות הללו שמברכין בשחרית בבית הכנסת ברכות השבח הן על מנהגו של עולם, ואפילו לא שמע שכוי מברך עליו וכן בכל, ומנהגן של ישראל תורה היא, כך כתב הרמב"ן בליקוטיו (שם). **והכל בו** (סימן א) שכתב וז"ל: שפשוט המנהג באותם הארצות לאמרם על הסדר, וכן הנהיגו רב **נטרונאי** ורב **עמרם** ושאר הגאונים לסדר את כולם אפילו לא עשה המעשה, שלא על עצמו בלבד הוא מברך אלא על כל העולם מברך את השם שעשה כל הטובות והחסדים האלו תמיד לכל. עכ"ל.

דעת המחבר והרמ"א

להלכה נקט הב"י בשו"ע (סימן מו ס"ח) כל הברכות האלו אם לא נתחייב באחת מהן, כגון שלא שמע קול תרנגול או שלא הלך או לא לבש או לא חגר, אומר אותה ברכה בלא הזכרת השם. והוא כדעת הרמב"ם. וטעמו כתב **בב"י** וכיון דאיכא פלוגתא במילתא, אין לברך ברכה אלא אם כן נתחייב בה, ונראה לי

עטרת החסידות

מספרי רבותינו הקדושים ז"ע

יסודות החסידות מרבינו אור שבעת הימים מרן אלקי רבי ישראל בעל שם טוב זיע"א

הוא לו טבע שני מוטבע בטוב, ומואס ברע עד שאינו חוטא אף באחוריים אף במחשבה קלה 'חסידה ברושים ביתה' (תהלים קד יז), ובזה עושה לפניו משורת הדין, ויכול לשנות כל הטבעים, כי כולם משועבדים תחת ידו, כמו ר' חנינא בן דוסא ומרן אלקי האר"י והבעש"ט וכל הצדיקים כמותם...

ומהחסידות בא לידי רוח הקדש, שמיידח יחודים ופותח שערי שמים ונחה עליו רוח ד', ורואה וצופה היכלות ועולמות שלמעלה, וצופה ומביט מסוף עולם ועד סופו, כמו שראינו בעינינו כמה צדיקים בדורותינו שזכו לזה, וכל אחד לפי השגתו, והלואי שאזכה להיות עפר תחת כפות רגליהם, ויש בזה הרבה לדבר מטפשות אנשי דורינו, ואשים לפי מחסום, ורוח הקדש מביאה לידי תחיות המתים...

'פני זקן' שקלים ירושלמי ג, ה

ללמוד ספרי חסידות

וסוף דבר תאמין במה שהאמין אחרון בדורינו וגדול בנביאים, **מרן אלהי קודש קדשים מורינו ורבינו רבי ישראל בן אליעזר בעל שם טוב**, שזכה לכתר שם טוב אור זרוע לצדיק, ומספרי **הכהן הגדול** [תולדות יעקב יוסף] **'בן פורת יוסף'** **צפנת פענח** [כתנות פסים] **וידגל מחנה אפרים** **אפרים** תדרשהו ותמצא מרגוע לנפשך, אשר זכה על ידי אמונתו באלהיו ודיקתו שנעשה לו נסים ממש כמו לרבי חנינא בן דוסא, ויותר דברים מבהילים לא נראה מימות התנאים, ורבו שלמדו חכמה היה אחיהו השלני הנביא, ודבור קטן מדבריו הוא מעין החכמה הקדמה אמיתית לכל כתיבי מרן האר"י, והיה מלא חכמה ויראת חטא וחסידות וענוה על כולם, שהיה ממש נחשב כאין בעיניו, ורוח הקודש ושכינה שורה עליו בקביעות, ברגע קטן צפה בכל ההוה שבעולם, והיה לו עליות נשמה ועליות פרסד השגה ממש של ר' עקיבא וחבריו (חגיגה יד:), וגילוי אליהו ומלאכים ונשמות, ולמד לנו דרכי השם הנכבד והנורא, ואחריו נלך עד ביאת ינון.

'אוצר החיים' במדבר דף קו:

יש הרבה שוטים שבורחים מללמוד רזין של מרן האר"י וספר הזוהר, אשר הם חיינו, ולו עמי שומע לי בעקבות משיחא אשר הרע והמינות גובר, היו שוקדין כל ימיהם ללמוד ספר הזוהר והתיקונים כתיבי מרן [הארז"ל] **בלול עם חסידות והקדמות של מרן הרבי"ש זצ"ל**, והיו מבטלין כל הגזירות רעות, והיו ממשיכין שפע ואור על כל העולמות, וכן השפעות פשוטות בני חיי מזוני, טעמו וראו כי טוב ה', ממש חיות אדם הישראלי תלוי בספר הזוהר ובכתבי מרן, ללמוד בקדושה ובשמחה ובנועם וביראה ואהבה, כל אחד לפי השגתו וקדושתו, וכל ישראל קדושים, ומה אעשה השי"ת יאיר לעמו באור התורה.

'נוצר חסד' אבות ד, כ

שאל מרן הקדוש קודש קדשים רבינו ישראל בעל שם טוב את משיח, (אגרת נדפס סוף בן פורת יוסף) אימתי קאתי מר, והשיב, בזאת תדע בעת שיתפרסם למודך ויתגלה בעולם ויפוצו מעינותיך חוצה, מה שלמדתי אותך והשגת, ויכולו גם המה לעשות יחודים ועליות כמותך, ואז יכלו כל הקליפות, ויהיה עת רצון וישועה...

'היכל הברכה' בראשית דף צד:

מעדינים ורוצה לקנות, ונותנין לו מעט ליטעום שיידע מה לקנות, ואחר כך כשמבקש עוד, אומרין לו, בחינם אינם נותנין כאן, שלם ויתנו לך. כך הקב"ה מטעים לאדם בתחילתו את מתיקות אורו בתורה ובמצוות ותפילה, בסוד ביאה ראשונה שעשאה כלי לקבל בעליות הרצון, ואחר כך צריכין לקנות הקדושה באגר שלים, בטהרה וקדושה, כל אחד כפי כח נשמתו. והביאה ראשונה נקרא 'יראה', שמתירא מאד שלא ליפול ממדרגתו, ויתאבד ממנו המתיקות והאור הרב, ובה שומר עצמו מכל רע של מחשבה דיבור ומעשה, ואם נכשל חלילה ונפל, עושה תשובה באמת עד שחוזר אל מדרגתו עד שיהיה ראוי בעבודתו יתברך, [להיות] כלי שלימה מזוכך ביראה ורעדה, ושכרו לטעום מאורו יתברך...

'זוהר חי' ח"ד דף קסה:

דיבוק חברים

רבי חנינא בן חכאיא אומר, הנעור בלילה והמהלך בדרך יחידי ומפנה לבו לבטלה, הרי זה מתחייב בנפשו (אבות ג, ד). לכן אמר התנא, כשתראה אדם שהוא ניעור בלילה, ומהלך בדרך יחידי בלי התחברות עם שום אדם, וכל היום הוא סגור ומסוגר יחידי בהתבודדות, ומפנה לבו לבטלה, כי בכל אלה יש כוונת פנימיות דקה מן הדקה לבטלה, ולא לשמא דקב"ה אלא מאנשי שם, כי דרך טפשי עולם ושוטים לשבח לאיש כזה, והוא להם לקדוש יחשב, שאין כמוהו, נעור כל הלילה, ויושב בתענית בדד כמו מצורע מוסגר, וזהו דרך אפילה וחושך. **ולא כן דרך חסידות שלמדנו רבותינו הקדושים מרן אלקי הרבי"ש זצ"ל**...

משא"כ דרך שקר מקליפות נגה, אשר הרבה צריך שמירה כל ימיו, אפילו צדיק גמור, צריך חיפוש אחר חיפוש להינצל מדקות קליפה זאת, וסימן הקדושה [הוא] 'אין' ממש, מבלי נטות לשום רצון כי אם רצון הבורא, ואם לאו הרי זה מתחייב בנפשו, כי יצטרך לבוא לגלגול, להעלות כל בחינות שלא לשמה שעשה, ויתגלגל הרבה פעמים באבנא בקוספתא.

'נוצר חסד' אבות ג, ד

דרך החסידות

דרך החסידות שלמדנו רבותינו מרן אלקי הרבי"ש זצ"ל, כשיזכה לבוא למדריגות עולם התיקון, אחר עבר עליו הרבה סגופים ופרישות, ילך בדרך הממוצע באהבת ישראל, ובהכנעה אמת אין ממש, וכל דבוריו יהיה מתוקים ועריבים לכל ישראל ביחודים ודיקויות אהבה בתענוגים, וצריך לזה כמה דרכים אמיתים והתנהגות לבוא לזה דרך אמת דרך צדיקים אשר יודע השי"ת.

'נוצר חסד' אבות ג, ד

מעלת החסידות

רבי פנחס בן יאיר אומר, זריזות מביאה לידי נקיות וכו' יראת חטא מביאה לידי חסידות וכו' (ע"ז כ:). החסידות הוא יותר מנקי וקדוש, כי נקי שהוא נקי מפעולות הרעות, אבל עדיין יש לו מלחמה עם צד הרע, ויש לו יסורים מעט מכבישות הרע, כי עוד לפעמים נתעורר תשוקת הרע, והוא מהפכו לטוב ע"י מלחמה כבידה. וקדוש שנתקדש לאלהיו, אעפ"כ בהעברה בעלמא עובר הרע, והוא נכנע ותיכף בנקל ע"י קדוש השוכן בתוכו. וחסיד, הוא ששב למושכל גמור עד שהטוב

לפעמים מתקן המחשבות זרות ולפעמים זוחה

ידוע מחכמת מרן אלקי הבעש"ט זכותו יגן עלינו, בגלות המר הזה, (תולדות יעקב יוסף פרשת ויקהל אות ג' ועוד) מסוד עליות המחשבות זרות. אשר באין ניצוצין קדישין בלבוש זר כמו שהן עומדין, לצורך עליות מיין נוקבין. ואיש הצדיק יכולת בידו להפכן לקדושה, והבחינה הארה גדולה הנמשכת אח"כ לפי ערך [ה]עליה. ויש בזה חכמות רבות נשגבות אין כאן מקומו. וידוע לתלמידי תלמידיו המתאבקין ומתקשרין עד היום תחת כפות רגליו, האידך להעלות נפש כל חי עליה וירידה. ועולין לה מצד זה ויורדין לה כל טוב מצד אחר. ועיקר מהכל, לאהוב כל ישראל כבבת עין.

ויש שני בחינות. איש צדיק, כשמעוררין לו המוחין מצד כבור בהמה טמאה. יש ביכולתו וקדושתו לפדותן ולהחזירן לקדושה, על ידי כח תורתו ודיבקותו פודה נפשו ורוחו ונשמתו מהקליפה. כי כל אלו הצירופין והמחשבות הם מחלקי נפש רוח ונשמה שלו, והוא מחזירן לקדושה. וכן יש לכל אחד התקשרות, שצריך להעלות פחותי ערך ממדריגתו עם הארץ, להעלותן לדי אלקי ישראל, על ידי הצדיקים הנקראים 'יש' פורה ישראל (ירמיה נ יז). והם אותן המתקשרין ומתדבקין עם הצדיקים, [יש] יכולת בידם להעלותן בעולם הזה ובעולם הבא מעמקי שאול. והפדיון שלהם על ידי שה, כי כל הדברים המוגשמים שלו, עברה על מחשבת הצדיק.

וכשהצדיק מהפכו לקדושה, בזה יש כח בידו להעלות כל הנפשות המוגשמות בכח מחשבתו הקדושה, להעלותן לעבודה וליראה. כי מילי דשמיא שלו הנאמרין בדיקויות גדול מוכיח אותם (כתובות קה:). ובה מעלה אותם משאול בעולם הזה ובעולם הבא, ואוחז בהם על ידי התקשרותו עמהם במחשבה, כטעם (בראשית לט כב) 'ויתן שר בית הסוהר את כל האסורים ביד יוסף. ואת כל אשר עושים שם' במדריגה פחותה, 'הוא היה עושה' במחשבה ומתקן אותם, וטעם 'עושה' כטעם (במדבר יד, כח) 'עושה חיל', והבינהו. ויאין שר בית הסוהר ראה את כל מאומה' (בראשית לט כג), כי הצדיק באמת לא עשה כלום, ויש בזה מעיינות החכמה. אין כאן מקומו להאריך וידוע לידועין.

וכל זה בכלל מצות פדיה. ויאם לא תפדה וערפתי (שמות יג יג), כי מי שאינו במדריגה הזאת, בודאי המחשבות באין לבטלו, וכן היצר שלו עדיין מלא רע, ואי אפשר להחזירו לקדושה בדרך פדיון, אזי יקיים 'וערפתי' בסיגופים. עד שיסיר כח היצר ולא תאבה אליו ואל תתאו למטעמותיו, כי ימשוך אותך אחריו, וכן המחשבות ידחה לגמרי.

אבל צדיק, כשדוחה איזה מחשבה בלי פדיון. הוא כהורג נפש רוצח הוא. וכן אותן הנפשות המחזירין קשי קדל לצדיקים, ומדברים סרה עליהם, יקיים בהם 'וערפתי', 'ימחו מספר חיים', ואף 'עם צדיקים' בטפל להם 'אל יכתבו' (תהלים סט כט). וירדו לבאר שחת. ולכן מצות פדיה קודמת לעריפה. **והבן מאוד אוצר החסידות.**

'אוצר החיים' שמות דף עז.

אין חוזק כתחילת החסידות

אמר מרן אור צח הרבי"ש טוב (מובא בספר רב ייבי פרשת במדבר) אין חוזק כתחילת החסידות. כי כשבאין לחנות מליאה כל מיני